Upozorňujeme, že výchozí de verze této stránky byla v nedávné době aktualizována. Na překladu do jazyka, ve kterém se vám stránka právě zobrazuje, zatím pracujeme.

K dispozici jsou již tyto aktualizované překlady: en

Swipe to change

angličtina

Dokazování

Německo

1 Důkazní břemeno

1.1 Jaká jsou pravidla týkající se důkazního břemena?

V občanskoprávním řízení nese každý účastník v zásadě důkazní břemeno s ohledem na skutečnosti, které patří k předpokladům právní normy v jeho prospěch. Rozdělení důkazního břemene je tedy často odvozeno od hmotného občanského práva, protože zahrnuje základ nároku, pomocné normy, žalobní odpověď a jiné námitky. Skutečnosti, na základě kterých vznikla norma způsobilosti (např. uzavření kupní smlouvy), musí obvykle předložit účastník řízení, který z toho vyvozuje svůj nárok (např. uhrazení kupní ceny) (dispoziční zásada), a pokud je odpůrce popře, musí tyto skutečnosti prokázat.

Odpůrce musí na druhou stranu uvést a prokázat, že má právo předložit případné protinároky nebo námitky (např. plnění). Je-li skutkový stav i po vyčerpání všech přípustných procesních důkazních prostředků v některém podstatném bodě nejistý, musí se přijmout rozhodnutí, kdo nese důkazní břemeno. Účastník řízení, který musí podle pravidel týkajících se důkazního břemene prokázat sporné skutečnosti, nemá v řízení úspěch, pakliže toto důkazní břemeno neunese.

1.2 Existují pravidla, která vylučují některé skutečnosti z důkazního břemene? Ve kterých případech? Je možné i tak vyvrátit určité právní domněnky předložením důkazu?

V německém právu jsou upravené různé formy ulehčení důkazního břemene až po jeho obrácení. Konkrétně:

1. Přenesení důkazního břemene

V občanskoprávním řízení se o přenesení důkazního břemene jedná tehdy, je-li obráceno základní pravidlo, že každý účastník řízení musí prokázat skutečnosti, které hovoří v jeho prospěch. Přenesení důkazního břemene má za následek, že odpůrce musí prokázat, že neexistuje skutečnost, která je pro druhého účastníka řízení příznivá. Například § 476 občanského zákoníku (*Bürgerliches Gesetzbuch*) obsahuje doložku o přenesení důkazního břemene v kupním právu („Pokud se do šesti měsíců od přechodu rizika objeví věcná vada, předpokládá se, že věc byla vadná již při přechodu rizika, ledaže tato domněnka je neslučitelná s povahou věci nebo charakterem vady.“) V tomto případě nemusí kupující dokazovat, že vada existovala již v době dodání, nýbrž prodávající musí prokázat, že se vada nevyskytovala již od počátku.

2. Zmírnění důkazního břemene

a. Právní domněnka (*gesetzliche Vermutung*) stanovuje zákonem, že v případě existence určitých okolností (základ domněnky) je potřebné vycházet z existence dalších okolností a tyto okolnosti je nutné považovat za základ právního posouzení. Právní domněnky představují pro účastníka nesoucího důkazní břemeno ulehčení v tom smyslu, že musí vysvětlovat a dokazovat pouze skutečnosti, které tato domněnka předpokládá. Podle § 292 občanského soudního řádu (*Zivilprozessordnung*, ZPO) je důkaz opaku přípustný. Právní domněnky se mohou vztahovat na různé skutečnosti, příkladem je domněnka, že zástavní právo bylo převedené na věřitele na základě držby osvědčení (§ 1117 odst. 3 občanského zákoníku). Mohou se týkat i práv, jako je tomu například v případě domněnky, že držitel dědického osvědčení má postavení dědice (§ 2365 občanského zákoníku).

Faktická domněnka (*tatsächliche Vermutung*) existuje tehdy, pokud soud – na základě svých vlastních zkušeností nebo z odborné praxe – může dospět k závěru o skutečnostech na základě neověřených faktů (indicie). Z indicií lze například vyvodit, že v určitém čase byla teplota nad nulou, a proto na základě obecných zkušeností nelze dospět k závěru, že dotyčná osoba v té době nemohla uklouznout na náledí. Platnost této domněnky může odpůrce napadnout odkazem na skutečnosti, které vzbuzují vážné pochybnosti o tom, že události proběhly obvyklým způsobem.

3. Judikatura v rostoucí míře vymezuje důkazní břemeno na základě spravedlnosti a spravedlivého vyvážení zájmů v rizikových oblastech. Mezi nejdůležitější příklady patří:

Odpovědnost za výrobek (podle § 823 odst. 1 občanského zákoníku)

Důkazní břemeno týkající se závadnosti určitého výrobku, porušení zákonných práv a existující příčinné souvislosti nese poškozená strana. Výrobce nese na druhou stranu důkazní břemeno týkající se toho, že splnil povinnosti, které jsou mu uloženy s ohledem na organizaci, pokyny, dohled po uvedení na trh a předcházení nebezpečí, a proto nenese odpovědnost za zavinění.

Povinnosti týkající se poskytování informací a vysvětlení

V případě porušení zvláštních smluvních nebo předsmluvních povinností týkajících se poskytování informací a vysvětlení je osoba, která tyto povinnosti porušila, povinna dokázat, že by škoda vznikla i tehdy, kdyby jednala řádně. Vychází se přitom z domněnky, že by se poškozený býval choval v souladu s poskytnutými informacemi.

1.3 Do jaké míry musí být soud přesvědčen o pravdivosti faktu, aby na něm založil rozsudek?

V § 286 občanského soudního řádu je jako jedna z hlavních zásad občanskoprávního řízení stanovena svoboda hodnocení důkazů (*Freiheit der Beweiswürdigung*). V souladu s touto zásadou je úkolem soudu, aby s přihlédnutím k celkovému obsahu soudního jednání a výsledku případného dokazování na základě svého svobodného přesvědčení rozhodl, zda má být určité faktické tvrzení považováno za pravdivé, či nikoli.

Větší nebo vysoká pravděpodobnost samotná jako důkaz určité skutečnosti nestačí, na druhé straně však není nutné, aby byly zcela vyloučeny všechny případné pochybnosti. Postačuje stupeň jistoty odpovídající potřebám praxe, jenž dovoluje odhlédnout od případných pochybností, které ještě zbývají, aniž by je musel nutně vylučovat.

Výjimku, pokud jde o požadavky týkající se rozsahu dokazování, představují případy, v nichž se zákon spokojí s důkazy *prima facie* (např. v případě předběžných opatření). Tvrzení je v takových případech považováno za *prima facie* věrohodné tehdy, je-li velmi pravděpodobné, že odpovídá skutečnosti. K prokazování *prima facie* věrohodnosti není nutné, aby účastníci dodržovali přísná pravidla dokazování (svědci, listiny, ohledání, znalecké posudky nebo výslech účastníků). Přípustné je například i pouhé čestné prohlášení (§ 294 občanského soudního řádu).

2 Provádění důkazů

2.1 Provádí soud dokazování pouze na návrh účastníků nebo může soudce v některých případech provádět důkazy i z vlastního podnětu?

Podle zásady platné v rámci občanskoprávního řízení je na účastnících řízení, aby předložili tvrzení a příslušné důkazy. Soud sám není oprávněn z vlastní iniciativy určit důkazní materiály a použít je jako základ pro své rozhodnutí. Podle § 139 občanského soudního řádu má soud nanejvýš povinnost podávat informace a poučení.

V některých případech nemusí tato dispoziční zásada platit a dokazování může být výjimečně prováděno z iniciativy soudu. Soud tak však činí v zájmu zlepšení odůvodnění tvrzení účastníků řízení v dané věci a nesmí se snažit sám zkoumat dané skutečnosti.

I bez návrhu může tudíž soud nařídit ohledání, vypracování znaleckého posudku a konzultace se znalci (§ 144 občanského soudního řádu), předložení listin (§ 142 občanského soudního řádu) a doplňující výslech některého z účastníků řízení (§ 448 občanského soudního řádu). Soud může i bez návrhu provést také výslech účastníků řízení (§ 448 občanského soudního řádu). Musí však existovat určitý stupeň počáteční pravděpodobnosti dokazované skutečnosti.

V nesporném řízení a v řízení v rodinných věcech, kdy se nejedná o spor (tj. neřídí se důkazním právem podle občanského soudního řádu), se uplatní zásada šetření z moci úřední podle § 26 zákona o řízení v rodinných a nesporných věcech (*Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit*, FamFG). To znamená, že soud musí sám z vlastního podnětu zjistit skutečnosti, které jsou důležité pro rozhodnutí, a získat důkazy, které považuje za vhodné, vzniknou-li pochybnosti ohledně správnosti určitých skutečností. V tomto ohledu není soud vázán návrhy na dokazování, které předložili účastníci řízení.

2.2 Je-li návrhu účastníka na provedení důkazu vyhověno, co následuje?

Formální dokazování:

Pokud účastníci řízení skutečnosti popřou, nařizuje občanský soudní řád formální důkazní řízení, které umožňuje dokazování prostřednictvím těchto důkazních prostředků: výpověď soudního znalce, ohledání, listiny, výpověď svědků a
výslech účastníků řízení (viz níže). Poté, co účastník řízení předložil důkazy, nařídí soud dokazování skutečností, které mají být prokázány. K tomu dochází v zásadě neformální cestou v rámci ústního jednání, nebo na základě usnesení o dokazování podle § 358 občanského soudního řádu. Usnesení o dokazování musí podle § 359 občanského soudního řádu obsahovat označení sporných skutečností, které mají být dokázány, a označení důkazních prostředků, uvádět jména svědků a znalců, kteří mají být vyslechnuti, či účastníka řízení, který má být vyslechnut, a označovat účastníka řízení, který příslušný důkazní prostředek navrhl.

Poté se provádí dokazování, které se řídí příslušnými právními předpisy (§ 355 až § 484 občanského soudního řádu). Zejména je třeba dodržet zásadu přímosti (§ 355 občanského soudního řádu) a zásadu účasti stran (§ 357 občanského soudního řádu).

Zásada přímosti stanoví, že dokazování musí probíhat před samotným prvostupňovým soudem, neboť tento soud musí předložené důkazy posoudit. Výjimky jsou přípustné pouze v případech upravených zákonem, kdy je dokazováním pověřen člen prvostupňového soudu (§ 361 občanského soudního řádu) nebo jiný soud (§ 362 občanského soudního řádu). Zásada účasti stran stanoví právo účastníků být přítomen během výslechu svědků a zahrnuje rovněž právo klást svědkům otázky (§ 397 občanského soudního řádu).

Podle § 285 občanského soudního řádu se o výsledku dokazování následně diskutuje na ústním jednání. Soud pak na základě celkového výsledku soudního jednání včetně dokazování tento výsledek svobodně vyhodnotí a stanoví skutkový stav (§ 286 občanského soudního řádu).

Neformální dokazování:

Na rozdíl od formálního dokazování neformální dokazování umožňuje, aby byly skutečnosti zjištěny pomocí jakýchkoli důkazních prostředků, které soud pokládá za nezbytné, a dokazování se může do značné míry uskutečnit bez formálních požadavků. Podle § 284 občanského soudního řádu je v občanskoprávním řízení neformální dokazování přípustné pouze tehdy, pokud s tím účastníci řízení souhlasí.

Nepožaduje-li se v řízení podle zákona o řízení v rodinných a nesporných věcech formální dokazování na základě ustanovení občanského soudního řádu v souladu s § 30 odst. 2 a 3 zmíněného zákona, provede soud potřebné dokazování vhodným způsobem podle § 29 odst. 1 zákona. Účastníci řízení mohou soudu předložit určité důkazy, soud sám však určí nezbytnost a rozsah dokazování a povahu dokazování dle svého uvážení.

2.3 Ve kterých případech může soud zamítnout návrh účastníka na provedení dokazování?

Návrh na přijetí důkazu může být zamítnut z důvodů procesních anebo na základě pravidel, kterými se řídí dokazování, a to v případě, že:

danou skutečnost není nutno dokazovat, tzn., že je již prokázaná, zjevná nebo nesporná,

daná skutečnost je nepodstatná, tzn., že nemůže mít žádný vliv na rozhodnutí,

důkazní prostředek není pro prokázání tvrzené skutečnosti vhodný (jedná se o ojedinělý případ, neboť důkazy nesmí být posuzovány předtím, než jsou předloženy),

důkazní prostředek není možné získat,

důkazní prostředek je nepřípustný, například kvůli neopodstatněnému tvrzení, kdy došlo ke zneužití práva, nebo s ohledem na povinnost svědka zachovávat mlčenlivost (není-li svědek této povinnosti zbaven),

dokazování probíhá podle uvážení soudu, například při zjišťování újmy podle § 287 občanského soudního řádu,

daná skutečnost byla pro oba účastníky řízení právoplatně stanovena již v rámci jiného řízení a je pro oba závazná,

návrh nebyl předložen včas (§ 296 odst. 1 občanského soudního řádu),

provedení důkazu brání po neurčitě dlouhou dobu nějaká překážka, uplynula lhůta stanovená pro jeho provedení a řízení by se jinak v jeho důsledku zpozdilo (§ 356 občanského soudního řádu).

2.4 Jaké existují druhy důkazních prostředků?

Důkazních prostředků, u nichž je soud vázán formou jejich provedení, je celkem pět:

Ohledání (§ 371–§ 372a občanského soudního řádu)

Ohledáním je každé přímé vnímání a pozorování učiněné soudcem za účelem dokazování. Pojem „ohledání“ (*„Augenschein“*), který je někdy vykládán chybně, může znamenat i smyslové vnímání v podobě ohmatání, přičichnutí, poslechu či ochutnání. Mezi předměty ohledání mohou tudíž patřit i zvukové a obrazové záznamy či nosiče elektronicky zpracovaných údajů.

Výpověď svědka (§ 373–§ 401 občanského soudního řádu)

Svědecká výpověď slouží k doložení skutečností, které nastaly v minulosti a které dotyčný svědek sám vnímal. Svědkem může být pouze osoba, která není účastníkem právního sporu.

Potřebuje-li mít svědek k tomu, aby mohl dané skutečnosti vnímat, zvláštní odbornou znalost, je označován jako odborný svědek (*sachverständiger Zeuge*, § 414 občanského soudního řádu), jak je tomu například v případě výpovědi lékaře záchranné služby o zraněních, k nimž došlo v důsledku nehody.

Znalec (§ 402–§ 414 občanského soudního řádu)

Znalec (*Sachverständiger*) zprostředkovává soudci zvláštní znalosti potřebné k posouzení některých skutečností. Tyto skutečnosti znalci sami nezjišťují. Očekává se, že svůj posudek vydají pouze na základě skutečností, které jim byly sděleny (*Anschlusstatsachen*).

Znalec může být zjištěním skutečností, které mají být předmětem posuzování, pověřen pouze v případě, že zjištění těchto skutečností samo o sobě vyžaduje zvláštní odborné znalosti. Příkladem je lékařská diagnóza.

Soukromý znalecký posudek, který zadal jeden z účastníků řízení, může být jako znalecký důkaz použit pouze výjimečně se souhlasem obou účastníků.
Listinný důkaz (§ 415–§ 444 občanského soudního řádu)
Listinami ve smyslu občanského soudního řádu jsou písemná prohlášení, která mohou prokázat sporná tvrzení některého účastníka řízení. Z hlediska jejich důkazní síly zákon rozlišuje mezi veřejnými listinami (§ 415, § 417 a § 418 občanského soudního řádu) a soukromými listinami (§ 416 občanského soudního řádu).
Výslech účastníků řízení (§ 445–§ 455 občanského soudního řádu)
Výslech účastníků řízení doplňuje ostatní formy dokazování a je přípustný pouze za účelem prezentace hlavního důkazu (§ 445 odst. 2 občanského soudního řádu). Účastník řízení, který nese důkazní břemeno, může v zásadě navrhnout pouze výslech odpůrce (§ 445 první věta). Výslech účastníků řízení může být mimoto prováděn pouze se souhlasem odpůrce nebo z moci úřední.
Při neformálním dokazování může soud shromáždit potřebné důkazy vhodným způsobem. Vyšetřovací činnosti soudu a shromažďování důkazů se mohou prolínat i bez vydání rozhodnutí o provedení důkazu. Formální důkazní prostředky mohou zahrnovat například oficiální informace získané od veřejných orgánů, neformální telefonické nebo písemné dotazy, použití zvukových a obrazových záznamů a záznamů dat. Výsledky dokazování je nutno zaprotokolovat (§ 29 odst. 3 zákona o řízení v rodinných a nesporných věcech).

2.5 Jaké jsou metody dokazování pomocí svědků a jak se liší od dokazování pomocí znalců? Jaká jsou pravidla pro předkládání písemných důkazů a znaleckých posudků?

V důsledku zásady volného hodnocení důkazů jsou veškeré důkazy na stejné úrovni; z hlediska důkazní síly se nijak neliší. Rozdíly existují pouze ve způsobu shromáždění důkazních prostředků:
Svědci
Každý svědek musí být vyslechnut jednotlivě a v nepřítomnosti ostatních svědků, kteří jsou vyslechnuti později (§ 394 odst. 1 občanského soudního řádu). Svědci, jejichž výpovědi si odporují, mohou být konfrontováni (§ 394 odst. 2 občanského soudního řádu).
Před výslechem jsou svědci upozorněni na to, že jsou povinni vypovídat pravdivě a že později mohou být vyzváni k výpovědi pod přísahou (§ 395 odst. 1 občanského soudního řádu). Výslech začíná otázkami, které se týkají osobních údajů svědka (§ 395 odst. 2 občanského soudního řádu), a poté jsou svědkovi kladeny otázky týkající se dané věci (§ 396 občanského soudního řádu). Soud přitom dbá o to, aby svědek podal výpověď v souvislosti s předmětem výslechu. Za účelem objasnění či doplnění výpovědi svědka mu soud případně položí další dotazy.
Účastníci řízení mají právo být během výslechu svědků přítomni a klást otázky. V řízení s povinným zastoupením advokátem jsou účastníci řízení sami oprávněni pouze k tomu, aby navrhovali otázky určené svědkovi, zatímco právní zástupce se může na svědka se svými otázkami obracet přímo (§ 397 občanského soudního řádu).
Pravidla týkající se výslechu svědků se odpovídajícím způsobem uplatňují také při výslechu znalců a samotných účastníků řízení (§ 402 a § 451 občanského soudního řádu).
Listiny
Listinné důkazy se v zásadě provádějí předložením listiny. V případech, kdy příslušnou listinu nemá ve svém držení dokazující strana, nýbrž odpůrce nebo třetí osoba, se dokazování provádí na základě žádosti, která je podána odpůrci nebo třetí osobě a v níž je požadováno předložení listiny odpůrcem nebo třetí osobou (§ 421 a § 428 občanského soudního řádu). Povinnost předložit příslušné listiny se je požadavkem občanského práva a vzniká tehdy, je-li strana provádějící důkaz oprávněna požadovat od odpůrce nebo třetí osoby vydání nebo předložení listiny (§ 422 občanského soudního řádu). Musí existovat *prima facie* důvody na uplatnění této povinnosti (§ 424 bod 5 druhá věta občanského soudního řádu). Také v případě písemného znaleckého posudku se jedná o listinu ve smyslu občanského soudního řádu.

2.6 Mají některé způsoby dokazování větší důkazní sílu než jiné?

V zásadě nikoli. Podle zásady volného hodnocení důkazů stanovené v § 286 občanského soudního řádu jsou všechny důkazní prostředky na stejné úrovni. Základem pro posouzení ze strany soudu je celkový výsledek dokazování. Pouze ve výjimečných případech musí soudce dodržet závazná pravidla týkající se dokazování, jako je důkazní síla protokolu podle § 165 občanského soudního řádu, rozsudku podle § 314 občanského soudního řádu nebo jiných listin podle § 415–§ 418 občanského soudního řádu.

2.7 Jsou pro prokázání určitých skutečností povinné určité způsoby dokazování?

Nikoli, občanský soudní řád v zásadě nestanoví žádné povinné způsoby dokazování, které by se musely použít k prokázání určitých skutečností.
Výjimky platí jen pro některé typy řízení. V řízení listinném a směnečném musí být dokazování skutečností, na nichž se žaloba zakládá, prováděno pouze prostřednictvím listin a dokazování týkající se všech ostatních skutečností pouze prostřednictvím listin nebo výslechem účastníků řízení (§ 592 a násl. občanského soudního řádu).
V určitých řízeních, která představují významný zásah do základních práv, stanoví zákon o řízení v rodinných a nesporných věcech povinné vyžádání si znaleckého posudku, například před ustanovením opatrovníka podle § 290 zákona nebo před svěřením dítěte do pěstounské péče podle § 312 zákona.

2.8 Mají svědci ze zákona povinnost svědčit?

Dostavení se k soudu, podání svědectví a složení přísahy je povinností každého řádně předvolaného svědka, který podléhá příslušnosti německých soudů. Povinnost svědčit zahrnuje také povinnost svědka ověřit si na základě podkladů své vědomosti a osvěžit si paměť (§ 378 občanského soudního řádu). Svědek není povinen zjišťovat skutečnosti, které mu nejsou známy.

2.9 Ve kterých případech mohou svědci odmítnout vypovídat?

Občanský soudní řád rozlišuje mezi právem svědků na odepření výpovědi na základě osobních důvodů (§ 383 občanského soudního řádu) a z věcných důvodů (§ 384). Právo na odepření svědecké výpovědi podle § 383 občanského soudního řádu je založeno na rodinných vztazích svědka nebo povinnosti svědka zachovávat mlčenlivost v souvislosti s výkonem povolání. To má předcházet střetům zájmů.
Právo svědka na odepření svědecké výpovědi z osobních důvodů se vztahuje na snoubence (bod 1), manžele (bod 2) a registrované partnery (bod 2a) po dobu trvání manželství nebo registrovaného partnerství a i po jejich skončení. Právo na odepření svědecké výpovědi má kromě toho i osoba, která je s některým účastníkem řízení příbuzná v přímé linii nebo s ním je či byla sešvagřená nebo s ním je v pobočné linii, a to až do třetího stupně, příbuzensky spojená nebo s ním je či byla, a to až do druhého stupně, sešvagřená (bod 3). Pobočnou linií se rozumí příbuzenství, které není v přímé linii, nýbrž je vztahem původu od téže třetí osoby. Stupeň příbuznosti či švagrovství se určuje podle počtu narozených zprostředkovávajících vztah mezi osobami.
Právo na odepření svědecké výpovědi mají podle § 383 odst. 1 bod 4 občanského soudního řádu kromě toho duchovní a osoby, které se profesně podílejí nebo podílely na přípravě, vytváření a šíření periodických tiskovin či rozhlasových a televizních programů (bod 5), jakož i osoby, které v důsledku své úřední funkce, svého postavení či povolání přicházejí do styku se skutečnostmi, které musí být s ohledem na svou povahu nebo na základě právního předpisu uchovány v tajnosti (bod 6).
Právo na odepření svědecké výpovědi z důvodů profesních se vztahuje na veškeré informace, s nimiž se dotyčné osoby seznámí na základě svého zvláštního postavení.

Právo na odepření svědecké výpovědi podle § 384 občanského soudního řádu slouží na druhou stranu k ochraně svědka před nepříznivými následky jeho povinnosti svědčit. Opravňuje ho pouze k tomu, aby na některé otázky neodpovídal, nezakládá však žádné právo na naprostou mlčenlivost.
Právo na odepření svědecké výpovědi podle § 384 občanského soudního řádu se vztahuje na otázky, jejichž zodpovězení by svědkovi nebo osobě, s níž je v některém z příbuzenských vztahů uvedených v § 383 občanského soudního řádu, mohlo způsobit přímou finanční škodu (bod 1) nebo poškodit jeho čest nebo jej vystavit nebezpečí trestního či přestupkového řízení (bod 2). Svědek také nemusí odpovídat na otázku tehdy, pokud by byl svou odpovědí nucen vyzradit umělecké nebo obchodní tajemství (bod 3).
Občanský soudní řád ve svém § 385 stanoví řadu výjimek z práva svědků na odepření svědecké výpovědi. Obzvláštní význam má ustanovení § 385 odst. 2, jež zprošťuje povinnosti zachovávat mlčenlivost duchovní a osoby, na něž se podle § 383 odst. 1 bodu 6 občanského soudního řádu vztahuje hmotněprávní povinnost zachovávat mlčenlivost, a obnovuje tudíž povinnost svědčit.

2.10 Může být osoba, která odmítne vypovídat jako svědek, sankcionována nebo přinucena podat svědectví?

Ano. Jestliže se řádně předvolaný svědek k soudu nedostaví, uloží mu soud v souladu s § 380 odst. 1 občanského soudního řádu pořádkovou pokutu a v případě její nedobytnosti náhradní trest odnětí svobody. Pokuta činí podle čl. 6 odst. 1 úvodního zákona k trestnímu zákoníku (*Einführungsgesetz zum Strafgesetzbuch*) 5 EUR až 1 000 EUR, trest odnětí svobody může být podle čl. 6 odst. 2 úvodního zákona k trestnímu zákoníku uložen na dobu jednoho dne až šesti týdnů. Svědek je mimoto povinen uhradit náklady vzniklé v důsledku jeho nepřítomnosti.
Pokud se svědek nedostaví opakovaně, může být kromě uložení pořádkové pokuty nařízeno nucené předvedení svědka (§ 380 odst. 2 občanského soudního řádu). Pakliže svědek svou nepřítomnost včas a dostatečným způsobem omluví, je od těchto opatření upuštěno. Není-li toto vysvětlení obdrženo včas, musí svědek prokázat, že zpoždění nijak nezavinil (§ 381 občanského soudního řádu).
Odepře-li svědek podat svědectví nebo složit svědeckou přísahu bez udání důvodu nebo s uvedením důvodu, který nelze považovat za relevantní, mohou být proti němu podle § 390 odst. 1 občanského soudního řádu přijata tatáž opatření jako proti svědkovi, který se bez omluvy nedostavil k soudu. V případě opakovaného odepření může být za účelem vynucení svědectví navržena a nařízena vazba, avšak pouze po dobu trvání řízení u soudu daného stupně (§ 390 odst. 2 občanského soudního řádu).

2.11 Existují osoby, od nichž nelze vyžadovat svědectví?

Nikoli, nic takového jako všeobecnou nezpůsobilost svědčit zákon nezná. Svědkem může být tudíž každý, kdo je duševně způsobilý k vnímání skutečného stavu věcí a chápání a zodpovězení příslušných otázek, a to bez ohledu na věk a způsobilost k právním úkonům.
Pro osoby, které byly již v minulosti trestány za úmyslně nepravdivé svědectví nebo křivou přísahu, neplatí žádná zvláštní pravidla.
Svědkem však nemůže být osoba, která se řízení účastní jako jeden z účastníků sporu nebo jako jeho právní zástupce. Výjimka platí pro společné účastníky sporu, jedná-li se o skutečnosti, které se týkají výlučně jiných společných účastníků sporu. Právní zástupce může být způsobilý svědčit v případě, že předmět výslechu nespadá do rámce jeho vztahu právního zastoupení. Tak může například opatrovník svědčit o skutečnostech, které nepatří do oblasti jeho úkolů, v řízení, v němž je účastníkem sporu osoba v jeho opatrovnictví.
Rozhodným okamžikem pro stanovení svědecké způsobilosti je vždy doba, kdy má být proveden výslech.

2.12 Jaká je úloha soudce a účastníků při výslechu svědků? Za jakých podmínek lze svědka vyslechnout prostřednictvím videokonference nebo jiných technických prostředků?

Výslech svědků provádí soud. Výslech svědků může být svěřen i některému členu prvostupňového soudu nebo jinému soudu, pokud lze zejména od začátku předpokládat, že prvostupňový soud bude moci řádně posoudit výsledek dokazování, aniž by si udělal přímý obraz o průběhu dokazování.
Každý svědek musí být vyslechnut jednotlivě a v nepřítomnosti ostatních svědků, kteří jsou vyslechnuti později (§ 394 odst. 1 občanského soudního řádu). Svědci, jejichž výpovědi si odporují, mohou být konfrontováni (§ 394 odst. 2 občanského soudního řádu).
Účastníci řízení mají právo být během výslechu svědků přítomni a klást otázky. V řízení s povinným zastoupením advokátem jsou účastníci řízení sami oprávněni pouze k tomu, aby navrhovali otázky určené svědkovi, zatímco právní zástupce se může na svědka se svými otázkami obracet přímo (§ 397 občanského soudního řádu).
Přípustný je i výslech svědka formou videokonference, pokud s tím soud na žádost (pouze) jednoho z účastníků řízení souhlasí (§ 128a odst. 2 občanského soudního řádu).

3 Hodnocení důkazů

3.1 Jestliže účastník získal důkaz nezákonným způsobem, existují omezení přípustnosti takového důkazu při rozhodování?

V občanskoprávním řízení v zásadě neexistují žádné zákazy použití důkazů. Jedinou výjimkou je to, že soud nesmí přihlížet k rozsudkům, které byly vymazány z Centrálního spolkového rejstříku (*Bundeszentralregister*), nebo k rozsudkům, které z tohoto rejstříku měly být vymazány (§ 51 zákona o Centrálním spolkovém rejstříku (*Bundeszentralregistergesetz*)).
V souladu s judikaturou Spolkového ústavního soudu (*Bundesverfassungsgericht*) však zákaz používání důkazů přichází do úvahy v občanskoprávním řízení, pokud dochází k nezákonnému zasahování do ústavně zaručených základních práv účastníka řízení, který důkazy popřel, zejména lidská důstojnost a obecného práva na ochranu osobnosti, což neodůvodňuje žádná výjimka. Je nutné uvážit přínosy a zájmy s přihlédnutím ke všem okolnostem každého jednotlivého případu.
Podle této judikatury nesmí soud například obecně přihlížet k důkazům získaným prostřednictvím tajně pořízených zvukových nahrávek, odposlechů rozhovorů pořízených prostřednictvím mikro vysílačů, směrových mikrofonů nebo telefonů a použít při dokazování nezákonným způsobem získané osobní záznamy, jako jsou deníky nebo soukromá korespondence.
Ve všech těchto případech může být nicméně po zvážení okolností jednotlivého případu výjimečně rozhodnuto o tom, že existují vyvažující práva, která odůvodňují použití těchto nezákonným způsobem získaných důkazů, pokud tím nedojde k hrubému narušení základní oblasti soukromého života dotyčné osoby.
O tom, zda důvodem k nepřihlédnutí k určitým důkazům může být také porušení procesních pravidel, je třeba rozhodnout vždy zvlášť s ohledem na příslušná pravidla. Vady týkající se řízení a způsobu vedení jednání jsou podle § 295 odst. 1 občanského soudního řádu napravitelné. Je-li například účastník řízení vyslechnut jako svědek, jedná se o prominutelný procesní nedostatek, tzn., že toto svědectví je použitelné, pokud účastníci netrvají na vyvození důsledků z daného právního předpisu nebo proti tomuto pochybení do konce následujícího ústního jednání nevznesou námitku. Napravitelný je podle § 295 odst. 1 občanského soudního řádu rovněž stav, kdy svědek nebyl poučen o svém právu odepřít svědectví.
Od dodržování pravidel ve veřejném zájmu však nelze upustit (§ 295 odst. 2 občanského soudního řádu). Příkladem mohou být všechny body, jež soud posuzuje z úřední pravomoci, jako jsou podmínky řízení, přípustnost opravných prostředků či omezení výkonu soudní funkce.

3.2 Jsem-li účastníkem řízení, bude moje tvrzení považováno za důkaz?

Jak již bylo uvedeno výše v bodě 2.4, výslech účastníků řízení je za určitých podmínek přípustným důkazním prostředkem. Posouzení váhy takového důkazu je ponecháno na uvážení soudu (§ 286 občanského soudního řádu).

Poslední aktualizace: 11/03/2024

Za originální verzi stránky (v jazyce daného členského státu) odpovídá příslušné kontaktní místo Evropské soudní sítě. Překlad pořídily útvary Evropské komise. Je možné, že změny, které v originální verzi případně provedly orgány daného členského státu, nebyly ještě do překladů zapracovány. ESS-O ani Evropská komise neodpovídá ani neručí za informace a data, které tento dokument obsahuje či na které odkazuje. Předpisy v oblasti autorských práv členských států odpovědných za tuto stránku naleznete v právním oznámení.